

Skatteutskottets betänkande

1999/2000:SkU23

Privat införsel av alkoholdrycker, m.m.

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker i betänkandet, med vissa justeringar när det gäller tobaksprodukter, regeringens förslag till nya privatinförselregler. Den mängd vin, öl och tobaksprodukter som en resande kan föra in till Sverige från ett annat EU-land utan att skatt skall betalas ökas fr.o.m. den 1 juli 2000. De nya kvantiteterna är 20 liter vin, 24 liter starköl och 400 cigaretter eller 200 cigariller eller 100 cigarrer eller 550 gram röktokek. Det blir vidare möjligt att föra in 1 liter sprit och 3 liter starkvin vid samma tillfälle.

Reservationer har avgivits av m-, kd-, c-, fp- och mp-ledamöterna. V-ledamöterna har avgivit ett särskilt yttrande.

Propositionen

Regeringen (Finansdepartementet) föreslår i proposition 1999/2000:121 att riksdagen antar de i propositionen framlagda förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel,
2. lag om ändring i lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import, m.m.

I propositionen föreslås att den mängd vin, öl och cigaretter som en resande kan föra in till Sverige från ett annat EU-land utan att skatt skall betalas i Sverige ökas från och med den 1 juli 2000. De nya nivåerna är 20 liter vin, 24 liter starköl och 400 cigaretter. Det blir vidare möjligt att föra in 1 liter sprit och 3 liter starkvin vid samma tillfälle. Förslag kommer senare att lämnas om en successiv höjning av dessa nivåer.

Regeringen avser att återkomma med förslag till åtgärder på skatteområdet i budgetpropositionen för år 2001 och i anslutning därtill kommer regeringen att presentera en ny nationell handlingsplan för alkoholförebyggande åtgärder.

Lagförslagen finns i bilaga 1 till betänkandet.

Motionerna

1999/2000:Sk26 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1999/2000:121,

2. att riksdagen begär att regeringen driver frågan om alkoholförselkvoternas storlek vidare till EG-domstolen.

1999/2000:Sk27 av Leif Carlson (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riktlinjer för en långsiktig upplysningsverksamhet,

2. att riksdagen beslutar om nya regler för resandeförsel av alkohol från andra EU-länder i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag snarast om sänkta alkoholskatter i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:Sk28 av Margareta Cederfelt (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att sänka alkoholskatten,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvärdering av skattesänkningen.

1999/2000:Sk29 av Kenneth Lantz m.fl. (kd,c,fp) vari yrkas

1. att riksdagen med avslag på proposition 1999/2000:121 som sin mening ger regeringen till känna att regeringen fortsättningsvis skall hävda som Sveriges uppfattning att de svenska undantagsreglerna automatiskt förlängs så vida inte rådet fattar ett enhälligt beslut om annat,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av den svenska alkoholpolitiken och dess betydelse för folkhälsan,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införselreglerna,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige inom ramen för det arbete inom EU om en gemensam alkoholpolitik som pågår bör verka för en alkoholpolitik som minskar alkoholkonsumtionen.

1999/2000:Sk30 av Carl Fredrik Graf m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar om nya regler för privat införsel av alkohol och tobak från andra medlemsländer i EU att gälla fr.o.m. den 1 juli 2000 i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tidtabell för ändringar i övrigt av införselreglerna avseende alkohol och tobak under perioden fram till den 30 december 2003,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om sänkta alkoholskatter i enlighet med vad som anförts i motionen.

Yttrande från annat utskott

Socialutskottet har yttrat sig i ärendet. Yttrandet (1999/2000:SoU11y) fogas som bilaga 2 till detta betänkande.

Privat införsel av alkoholdrycker, m.m.**Bakgrund**

Inom EU gäller att en resande har rätt att ta med sig alkohol och tobak, avsedda för eget bruk, från ett annat medlemsland utan att någon punktskatt tas ut i hemlandet. Om varorna tas in för kommersiella ändamål skall däremot skatt alltid betalas i hemlandet. För att avgöra om det rör sig om privat införsel eller införsel för kommersiellt bruk skall bl.a. mängden varor beaktas. Medlemsländerna får använda sig av indikativa nivåer för denna bedömning som då inte får sättas lägre än 10 liter sprit, 20 liter mellanprodukter, 90 liter vin och 110 liter öl samt 800 cigaretter, 400 cigariller, 200 cigarrer och 1 kg röktobak.

Sverige fick vid anslutningen till EU möjlighet att tillämpa vissa begränsningar i fråga om privatpersoners införsel av alkoholdrycker och tobaksvaror. Undantaget innebär att en resande utan att betala punktskatt till Sverige får föra in 1 liter sprit eller 3 liter s.k. starkvin eller mousserande vin, 5 liter vin, 15 liter öl samt 300 cigaretter eller 150 cigariller eller 75 cigarrer eller 400 gram röktobak. De svenska undantagsreglerna förenades med en särskild översynsklausul som bygger på en hänvisning till en översynsregel i sjätte mervärdesskattedirektivet. Sverige har tolkat bestämmelsen så att det skulle ske en automatisk förlängning av undantaget såvida rådet inte enhälligt beslutar annat. Kommissionen har emellertid hävdad att översynsklausulen inte kan tolkas på det sättet, och Danmark och Finland har 1996 accepterat en förlängning av restriktionerna med en sluttidpunkt vid utgången av år 2003.

Ändringar i lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel m.m.*Propositionen*

Enligt en fördjupad rättslig analys inom Regeringskansliet av den legala grunden för det svenska undantaget är det ytterst osäkert om Sverige vid en domstolsprövning skulle få stöd för sin ovan redovisade tolkning. Om inget görs uppstår den 1 juli i år ett juridiskt osäkert läge i införsel frågan där Sverige och kommissionen har motstridiga uppfattningar. Detta läge kan komma att bli bestående tills frågan avgjorts av EG-domstolen – vilket kan ta ett par år. För att undvika rättsosäkerhet bland allmänheten och en svårhanterlig situation för myndigheterna bör cirkulationsdirektivet ändras. Regeringen har träffat en underhandsöverenskommelse med EG-kommissionen som innebär att Sverige får behålla vissa införselbegränsningar t.o.m. den 31 december 2003 och att införselkvoterna successivt ökas. Mängden vin, öl och cigaretter som en resande från ett annat EU-land kan föra in i Sverige utan att skatt skall betalas i Sverige ökas fr.o.m. den 1 juli 2000. De nya mängderna är 20 liter vin, 24 liter starköl och 400 cigaretter. Det är vidare möjligt att föra in 1 liter sprit och 3 liter starkvin vid samma tillfälle. En anpassning till cirkulationsdirektivet föreslås beträffande mousserande vin

som skall ingå i kvoten för vin i stället för kvoten för starkvin. Som följd av nya införselgränser för öl föreslås att gränsen för skattefri import av starköl från tredje land ändras till 24 liter. Det sker genom en ändring i lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import, m.m.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag om en successiv höjning av införselnivåerna. Regeringen avser vidare att i budgetpropositionen för år 2001 återkomma med åtgärder på skatteområdet samt i anslutning därtill presentera en ny nationell handlingsplan för alkoholförebyggande åtgärder.

Motionerna

I *motion Sk30 av Carl Fredrik Graf m.fl. (m)* föreslås att riksdagen beslutar att en resande utan att betala punktskatt fr.o.m. den 1 juli 2000 skall få föra in 3 liter sprit, 3 liter starkvin, 30 liter vin, 30 liter öl, 400 cigaretter, 150 cigariller, 75 cigarrer och 400 gram rökta tobak (*yrkande 1*).

I *motion Sk29 av Kenneth Lantz m.fl. (kd, c, fp)* yrkas avslag på propositionen. Avslagsyrkandet innefattar också en begäran om ett tillkännagivande från riksdagen om att regeringen fortsättningsvis skall hävda uppfattningen att de svenska undantagsreglerna automatiskt förlängs såvida inte rådet fattar ett enhälligt beslut om något annat (*yrkande 1*). I motionen redovisas utförligt motionärernas syn på den rättsliga grunden för de svenska undantagsreglerna och möjligheterna att behålla dessa. Kontentan är att Sverige bör hålla fast vid den tidigare intagna ståndpunkten att undantaget automatiskt förlängs om inte rådet fattar ett enhälligt beslut om annat (*yrkande 3*).

I *motion Sk26 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp)* yrkas avslag på propositionen (*yrkande 1*). Regeringen bör enligt motionen driva frågan om alkoholinförselkvoternas storlek vidare till EG-domstolen (*yrkande 2*). Propositionen är förkastlig ur folkhälsosynpunkt, anför motionärerna, och regeringen bör vidhålla den tidigare svenska linjen avseende införselkvoter av alkohol. Införselfrågan bör fortsättningsvis hanteras som den folkhälsofråga den faktiskt är och inte som en renodlad handelsfråga.

I *motion Sk27 av Leif Carlson (m)* föreslås att riksdagen skall besluta om nya införselkvoter för alkohol enligt en tidsplan som innebär höjda kvantiteter den 1 juli åren 2000, 2001, 2002 respektive 2003 (*yrkande 2*). Motionen innebär att en resande fr.o.m. den 1 juli i år får föra in 3 liter sprit, 5 liter starkvin, 30 liter vin och 30 liter öl.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som under våren vid två tillfällen haft möten och dryftat den aktuella frågan med den ansvarige EG-kommissionären, tvingas liksom regeringen konstatera att Sveriges möjligheter att vinna gehör för sin tolkning av de rättsliga möjligheterna att fortsätta med undantagsreglerna är obefintliga. Att statsmakterna – som några motionärer föreslagit – även om EU inte företar någon ändring i cirkulationsdirektivet skulle låta de svenska interna bestämmelserna fortsätta att gälla över halvårsskiftet skulle enligt utskottets uppfattning vara en synnerligen ansvarslös politik och kan enligt utskottets

mening inte komma på fråga. Konsekvensen härav skulle bli att allmänheten och myndigheterna inte skulle veta vilken rätt man skulle hålla sig till, EG-rätten eller den internt svenska rätten. Ett sådant tillstånd skulle inbjuda till chanstagningar av många resenärer i fråga om mängden medtagna alkohol- och tobaksvaror. Om tullmyndigheterna skulle ingripa skulle följden förmodligen bli en stor mängd processer som i slutändan skulle avgöras av EG-domstolen. Eftersom det erfarenhetsmässigt tar flera år med ett avgörande i EG-domstolen skulle detta tillstånd riskera att bli långvarigt.

En ansvarsfull och sansad politik bjuder således att Sverige kommer överens med EU om vilka införselkvoter som skall gälla för svenskt vidkommande, och utskottet ställer sig därför bakom den svenska regeringens agerande i frågan. När det gäller överenskommelsens innehåll och tidtabellen för upptrappningen av kvoterna har utskottet inte funnit någon anledning att ifrågasätta att regeringen uppnått ett så bra resultat som det funnits praktiska möjligheter till, bl.a. med tanke på vad som gäller för Danmark och Finland. Utskottet vill också betona att det är värdefullt att Sverige genom överenskommelsen kan behålla vissa införselbegränsningar t.o.m. den 31 december 2003 (den ansvarige kommissionärens utgångsbud var ju att undantagen helt skulle upphöra vid kommande halvårsskifte). Denna frist ger Sverige utrymme för en successiv anpassning av reglerna innan restriktionerna skall vara helt harmoniserade med EU:s regler.

Från Regeringskansliet har utskottet under hand underrättats om ett förbi-seende i propositionen när det gäller införselkvantiteterna för cigariller, cigarrer och röktnobak. Propositionen borde rätteligen ha innehållit förslag om att 200 cigariller eller 100 cigarrer eller 550 gram röktnobak skall få föras in till Sverige för eget bruk utan att punktskatt skall betalas. Utskottet föreslår att riksdagen beslutar om justerade införselkvoter från halvårsskiftet även när det gäller de nämnda tobaksprodukterna. Utskottet utgår från att EU-rådet kommer att besluta om en ändring av cirkulationsdirektivet i enlighet med de av utskottet förordade införselkvoterna för alkoholdrycker och tobaksprodukter.

Utskottet tillstyrker, med de ovan redovisade justeringarna rörande tobaksprodukter, propositionen i denna del och avstyrker motionerna Sk26 yrkandena 1 och 2, Sk29 yrkandena 1 och 3. Utskottet avstyrker också motionerna Sk27 yrkande 2 och Sk30 yrkande 1 om ännu större kvoter vid halvårsskiftet och dessutom en snabbare ökning av de tillåtna volymerna.

Som följd av nya införselgränser för öl föreslås att gränsen för skattefri import av starköl från tredje land ändras till 24 liter. Det sker genom en ändring i lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import, m.m. Utskottet tillstyrker förslaget.

Utskottet föreslår slutligen en ändring av rättelsekaraktär i förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel.

Motionerna

I motion Sk30 av Carl Fredrik Graf m.fl. (m) anføres att det sedan förhandlingsrundan 1996 stått klart att Sverige inte självt kan bestämma privatinförselns omfattning. Trots detta har regeringen underlåtit att inför undantagets upphörande ta initiativ till förberedelser för höjda införselkvantiteter, sänkta alkoholskatter och upplysningskampanjer för att tillse att de nya reglerna inte äventyrar folkhälsan. Regeringens behandling av införselfrågan och alkoholskatterna kan, enligt motionärerna, befaras kraftigt öka såväl legal som illegal införsel av alkohol, främst öl och sprit. Motionärerna anser att tre åtgärder nu skall vidtas. För det första skall riktlinjer för en långsiktig upplysningsverksamhet inriktad på framför allt yngre personer utarbetas. Vidare bör riksdagen redan nu lägga fast tidtabellen för de kommande förändringarna av införselreglerna avseende alkohol och tobak under perioden fram till den 30 december 2003 (*yrkande 2*). Slutligen skall de svenska alkoholskatterna omgående sänkas med den danska nivån som riktmärke (*yrkande 3*).

I motion Sk29 av Kenneth Lantz m.fl. (kd, c, fp) anføres att regeringens förslag medför en överhängande risk för att svensk alkoholpolitik inte längre kommer att kunna begränsa alkoholkonsumtionen, med omfattande medicinska och sociala skador som följd. Motionärerna anser att Sverige måste fortsätta att föra en restriktiv alkoholpolitik som syftar till att sänka den totala konsumtionen. Den alkoholpolitiska inriktningen bör enligt motionen vara att minska storkonsumenternas drickande och att hindra nyrekrytering av alkoholmissbrukare. Ungdomars umgänge med alkohol måste genom olika typer av förebyggande insatser begränsas. Erfarenheten visar, framhåller motionärerna, att en senare alkoholdebut ökar möjligheterna att undvika missbruk. Den svenska alkoholpolitiken bör enligt motionen även fortsättningsvis vila på grunderna: attitydförändring, begränsad tillgänglighet, försäljningsmonopol och aktiv prispolitik (*yrkande 2*). Ett ytterligare motiv mot vidgade svenska införselkvoter är att det inom EU pågår ett arbete för att åstadkomma en gemensam alkoholpolitik och där Sverige enligt motionärerna bör verka för en minskad alkoholkonsumtion (*yrkande 4*).

I motion Sk27 av Leif Carlson (m) begärs ett tillkännagivande om att riktlinjerna för en långsiktig upplysningsverksamhet inriktad på framför allt yngre personer måste utarbetas (*yrkande 1*). Motionären föreslår slutligen att riksdagen snarast skall begära förslag om sänkta alkoholskatter motsvarande ungefär dansk nivå (*yrkande 3*).

I motion Sk28 av Margareta Cederfelt (m) slutligen anføres att det är angeläget att det vid ändrade införselregler sker en anpassning av de svenska alkoholskatterna till europeisk nivå – i första hand till dansk nivå (*yrkande 1*). Sänkningen kan kombineras med en utvärdering med avseende på konsumtion, import, skatteintäkter, arbetstillfällen i bryggerinäringen och Systembolagets försäljning (*yrkande 2*).

Regeringen har enligt propositionen för avsikt att fullfölja sin överenskommelse med EU och återkomma till riksdagen med förslag om en successiv höjning av införselnivåerna och att i samband med budgetpropositionen för år 2001 återkomma med åtgärder på skatteområdet. Utskottet ser för sin del inga skäl varför riksdagen skulle föregripa dessa förslag och avstyrker bifall till motionerna Sk27 yrkande 3, Sk28 yrkandena 1 och 2 samt Sk30 yrkande 3.

När det gäller inriktningen av den svenska alkoholpolitiken instämmer utskottet i vad socialutskottet anfört i sitt yttrande (yttrandet är fogat som bilaga till detta betänkande) om att målet även i fortsättningen skall vara att begränsa alkoholens skadeverkningar och att verka för en minskad konsumtion. Utskottet anser också att arbetet på förebyggande insatser på alkoholområdet måste intensifieras när kvoterna för skattefri privatinförsel av alkohol höjs och framför allt om beskattningen av alkoholdrycker kommer att sänkas. En nationell handlingsplan för alkoholförebyggande arbete, som aviserats tillsammans med åtgärder på skatteområdet, är nödvändig för att arbetet på detta område skall få tillräcklig genomslagskraft. Utskottet ställer sig också i övrigt bakom vad socialutskottet anfört i sitt yttrande om alkoholpolitiken och avstyrker motionerna Sk27 yrkande 1, Sk29 yrkandena 2 och 4 och Sk30 yrkande 2 i den mån motionerna inte är tillgodosedda med vad som anförts i ärendet.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *ändringar i lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel m.m.*

att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:121 samt med avslag på motionerna 1999/2000:Sk26 yrkandena 1 och 2, 1999/2000:Sk27 yrkande 2, 1999/2000:Sk29 yrkandena 1 och 3 och 1999/2000:Sk30 yrkande 1 antar de vid proposition 1999/2000:121 fogade förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel med följande ändringar i ingressen och i 2 §:

Regeringens förslag

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel skall ha följande lydelse.

Utskottets förslag

Härigenom föreskrivs att 1 och 2 §§ lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel skall ha följande lydelse.

2 §

Skatt enligt 1 § skall inte tas ut till den del införseln uppgår till högst följande kvantiteter	Skatt enligt 1 § skall inte tas ut till den del införseln uppgår till högst följande kvantiteter
1. 1 liter spritdryck,	1. 1 liter spritdryck,
2. 3 liter starkvin,	2. 3 liter starkvin,
3. 20 liter vin,	3. 20 liter vin,
4. 24 liter starköl,	4. 24 liter starköl,
5. 400 cigaretter eller 150 cigariller eller 75 cigarrer eller 400 gram röktobak.	5. 400 cigaretter eller 200 cigariller eller 100 cigarrer eller 550 gram röktobak.

Bestämmelser om hinder för den som inte fyllt 20 år att föra in spritdrycker, vin och starköl i landet finns i 4 kap. 2 § alkohollagen (1994:1738). En bestämmelse om förbud för den som inte fyllt 18 år att föra in tobaksvaror i landet finns i 13 § tobakslagen (1993:581).

2. lag om ändring i lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import, m.m.,

res. 1 (m)

res. 2 (kd, c, fp, mp)

2. beträffande *inriktningen av kommande åtgärder*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Sk27 yrkandena 1 och 3, 1999/2000:Sk28 yrkandena 1 och 2, 1999/2000:Sk29 yrkandena 2 och 4 och 1999/2000:Sk30 yrkandena 2 och 3.

res. 3 (m)

res. 4 (kd, c, fp)

Stockholm den 25 maj 2000

På skatteutskottets vägnar

Arne Kjörnsberg

I beslutet har deltagit: Arne Kjörnsberg (s), Carl Fredrik Graf (m), Per Rosengren (v), Kenneth Lantz (kd), Carl Erik Hedlund (m), Per Erik Granström (s), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Ulla Wester (s), Lena Sandlin-Hedman (s), Desirée Pethrus Engström (kd), Yvonne Ruwaida (mp), Rolf Kenneryd (c), Johan Pehrson (fp), Lars U Granberg (s), Anna Kinberg (m), Per-Olof Svensson (s) och Claes Stockhaus (v).

1. Ändringar i lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel m.m. (mom. 1) – m

Carl Fredrik Graf (m), Carl Erik Hedlund (m), Marietta de Pourbaix-Lundin (m) och Anna Kinberg (m) har

dels anfört följande:

Det finns all anledning att rikta kritik mot det sätt som regeringen har hantarat frågan om EU:s regler för privat införsel av alkohol och tobak från andra medlemsländer. Längre förfäktade regeringen att Sverige hade rätt att självt bestämma omfattningen av införselreglerna, trots att det åtminstone sedan den förra förhandlingsrundan 1996 stått klart att så inte var fallet. Den 1 juli 2000 kommer nya införselregler att gälla och efter den 31 december 2003 skall samma regler gälla i Sverige som inom övriga delar av EU. Några förberedelser inför detta systemskifte har inte vidtagits. Vi har tidigare motionerat om att regeringen skulle ta initiativ till förberedelser för höjda införselkvantiteter och sänkta alkoholskatter samt upplysningskampanjer i samarbete med olika branschorganisationer m.fl. för att tillse att de nya införselreglerna och åtföljande sänkta alkoholskatter inte äventyrade folkhälsan. Tyvärr har våra förslag inte hörtsammats. I propositionen föreslår regeringen en förändring av införselmängderna av öl, vin och cigaretter som en resande kan införa i Sverige från ett annat EU-land utan att betala skatt i Sverige. Vi anser att det är bättre att ha en jämn upptrappning av kvantiteterna än att lägga de stora höjningarna i slutet av perioden. Det är inte särskilt psykologiskt att lägga de stora förändringarna i kvantiteterna sent. Dramatiken ökar och risken är stor att laglydnaden på detta område i det närmaste helt försvinner. Om vi i stället beslutar oss för en lugn och jämn anpassning och samtidigt fattar beslut om en anpassning av de svenska alkoholskatterna finns det stora möjligheter att kunna genomföra förändringen utan större risker. Riksdagen bör enligt vår uppfattning besluta att följande införselkvantiteter skall gälla fr.o.m. den 1 juli 2000: 3 liter sprit, 3 liter starkvin, 30 liter vin, 30 liter öl, 400 cigaretter, 150 cigariller, 75 cigarrer och 400 gram röktobak

dels vid moment 1 hemställt:

1. beträffande *ändringar i lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel m.m.*

att riksdagen med anledning av proposition 1999/2000:121 och motionerna 1999/2000:Sk30 yrkande 1 och 1999/2000:Sk27 yrkande 2 samt med avslag på motionerna 1999/2000:Sk26 yrkandena 1 och 2 och 1999/2000:Sk29 yrkandena 1 och 3 antar de vid proposition 1999/2000:121 fogade förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel med följande ändringar i ingressen och i 2 §:

Regeringens förslag

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel skall ha följande lydelse.

Reservanternas förslag

Härigenom föreskrivs att 1 och 2 §§ lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel skall ha följande lydelse.

2 §

Skatt enligt 1 § skall inte tas ut till den del införseln uppgår till högst följande kvantiteter

1. 1 liter spritdryck,
2. 3 liter starkvin,
3. 20 liter vin,
4. 24 liter starköl,
5. 400 cigaretter *eller*
150 cigariller *eller*
75 cigarrer *eller*
400 gram röktobak.

Skatt enligt 1 § skall inte tas ut till den del införseln uppgår till högst följande kvantiteter

1. 3 liter spritdryck,
2. 3 liter starkvin,
3. 30 liter vin,
4. 30 liter starköl,
5. 400 cigaretter *och*
150 cigariller *och*
75 cigarrer *och*
400 gram röktobak.

Bestämmelser om hinder för den som inte fyllt 20 år att föra in spritdrycker, vin och starköl i landet finns i 4 kap. 2 § alkohollagen (1994:1738). En bestämmelse om förbud för den som inte fyllt 18 år att föra in tobaksvaror i landet finns i 13 § tobakslagen (1993:581).,

2. lag om ändring i lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import, m.m.,

2. Ändringar i lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel m.m. (mom. 1) – kd, c, fp, mp

Kenneth Lantz (kd), Desirée Pethrus Engström (kd), Yvonne Ruwaida (mp), Rolf Kenneryd (c) och Johan Pehrson (fp) har

dels anfört följande:

Vi anser att propositionen är förkastlig ur folkhälsosynpunkt och vi anser att regeringen skall vidhålla den svenska linjen avseende införselbegränsningarna för alkohol så som riksdagen så sent som i år givit uttryck för. Det är utomordentligt viktigt att värna den svenska sociala alkoholpolitiken. Regeringen har svängt i frågan med hänvisning till att det är ”ytterst osäkert om Sverige vid en domstolsprövning skulle få stöd för sin tolkning” av möjligheterna att behålla en införselbegränsning utan sluttidpunkt. Den rättsliga analysen redovisas inte närmare i propositionen, och Lagrådet har dessutom inte hörts i lagstiftningsärendet. Vi kan konstatera att i Socialdepartementets promemoria uttalas den mer nyanserade och försiktiga bedömningen att ”övervägande skäl talar för att den svenska tolkningen av artikel 26.3 i cirkulationsdirektivet inte skulle vinna gehör vid en rättslig prövning inför EG-domstolen”. Såvitt vi vet har den rättsliga bedömningen inte nagelfarits av remissinstanserna eller andra EG-rättsliga experter. Vi tycker det är anmärkningsvärt att regeringen så lättvindigt byter fot i en så viktig fråga.

Sverige har i förhandlingarna med EG-kommissionen hänvisat till mer-värdesskattedirektivets otydliga formulering om förlängning av undantaget. Vi anser att Sverige också borde ha framfört och bör framföra folkhälsoargumentet som bygger på EG:s fördrag. I artikel 30 i Romfördraget enligt Amsterdamfördraget (36 i Romfördraget) återfinns det en passus om att restriktioner för import skall kunna tillåtas med hänvisning till bl.a. ”människors och djurs hälsa och liv”. I artikel 152 (tidigare 129) kan man läsa att ”en hög hälsoskyddsnivå skall säkerställas vid utformning och genomförande av all gemenskapspolitik och alla gemenskapsåtgärder”.

Vi anser alltså att Sverige bör stå fast vid tolkningen att de svenska undantagsreglerna automatiskt förlängs såvida inte rådet fattar ett enhälligt beslut om annat. Det kan inte vara tillräckliga skäl att i praktiken avskaffa den sociala alkoholpolitiken för att det efter den 1 juli eventuellt skulle uppstå ett juridiskt osäkert läge i införselfrågan. Enligt vår uppfattning överdriver regeringen den osäkerhet för allmänheten och myndigheter som skulle uppstå. Trots allt gäller svensk lag till dess att riksdagen ändrar den. Mycket står att vinna med en prövning i EG-domstolen om det visar sig att den svenska tolkningen av undantagsreglerna är riktig.

Mot bakgrund av vad som nu har anförts bör riksdagen avslå propositionen och som sin mening ge regeringen till känna vad ovan anförts.

dels vid moment 1 hemställt:

1. beträffande *ändringar i lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Sk26 yrkandena 1 och 2 och 1999/2000:Sk29 yrkandena 1 och 3 avslår proposition 1999/2000:121 och motionerna 1999/2000:Sk30 yrkande 1 och 1999/2000:Sk27 yrkande 2 samt som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

3. Inriktningen av kommande åtgärder (mom. 2) – m

Carl Fredrik Graf (m), Carl Erik Hedlund (m), Marietta de Pourbaix-Lundin (m) och Anna Kinberg (m) har

dels anført följande:

Vi anser att regeringen hanterat införselreglerna och alkoholskatterna på ett felaktigt sätt. De svenska alkoholskatterna tillhör de högsta i Europa, och man kan med regeringens politik befara en kraftig ökning av såväl legal som illegal införsel av alkohol, främst öl och sprit. Om regeringen från folkhälso-synpunkt skall kunna ha kontroll över situationen måste man agera så att medborgarna respekterar bestämmelserna. Enligt vår uppfattning är det tre viktiga åtgärder som måste vidtas. Det behövs omgående riktlinjer för en långsiktig upplysningsverksamhet inriktad på framför allt yngre personer. Riksdagen bör vidare lägga fast tidtabellen för de kommande förändringarna av införselkvantiteterna. Slutligen bör de svenska alkoholskatterna omgående sänkas och riksdagen bör hos regeringen hemställa om ett förslag. De nya skattenivåerna bör träda i kraft den 1 oktober 2000. Redan i dag är den ille-

gala hanteringen av alkohol och tobak ett stort problem. Risken är stor att den organiserade brottsligheten får möjligheter att breda ut sig ytterligare. Om alkoholskatterna inte sänks kommer bryggerier, Systembolaget och andra aktörer i branschen i ett mycket prekärt läge. Det kan leda till kostnader för samhället som helhet som måste tas med i beräkningarna när man diskuterar vad ett bibehållande av höga alkoholskatter innebär. Vi anser att det är bättre att ha en jämn upptrappning av införselkvoterna än att lägga de stora höjningarna i slutet av perioden. Genom en lugn och jämn anpassning tillsammans med en anpassning av de svenska alkoholskatterna finns det stora möjligheter att kunna genomföra förändringen utan större risker. Följande införselregler skall därför enligt vår uppfattning gälla fr.o.m. den 1 juli 2001:

Tidpunkt	Sprit	Starkvin	Vin	Öl	Tobak
2001-07-01	5 liter	10 liter	50 liter	60 liter	400 cigaretter och 150 cigariller och 75 cigarer och 400 gram rök-tobak
2002-07-01	8	15	70	90	600 cigaretter och 300 cigariller och 150 cigarer och 800 gram rök-tobak
2003-07-01	10	20	90	110	800 cigaretter och 400 cigariller och 200 cigarer och 1 kg röktobak

Skattenivåerna måste utformas i beaktande av de nya införselreglerna och de statsfinansiella effekterna. Skattesatserna bör enligt vår mening i första hand motsvara ungefär dansk nivå. En utgångspunkt för de överväganden som regeringen nu måste göra skulle kunna vara följande:

Produkt	Volymprocent	Skattsats/kr/liter/volymprocent (nuvarande nivå)
Öl	<2,28	0
	>2,28	0,95 (1,47)
Vin	<2,25	0
	2,25-4,5	6,0 (9,30)
	4,5-7,0	9,0 (13,80)
	7,0-8,5	12,30 (19,00)
	8,5-15,0	17,60 (27,20)
	15,0-18,0	29,4 (45,20)
	Mellanklassprodukter	1,2-15,0
	15,0-22,0	29,30 (45,17)
Sprit		3,25 (5,01)

En jämförelse med Danmark (per liter)	Sverige	Danmark
Öl 5 %	4,75	4,13
Vin 11 %	17,60	8,63
Mellanklassprodukter	29,0	17,0
Sprit 40 %	130	125,8

Sammanfattningsvis anser vi att sänkta alkoholskatter och införselregler utformade på det sätt som vi föreslagit är bättre för folkhälsan. Samhällets nettokostnader blir lägre än om man följer regeringens förslag. Vad ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels vid moment 2 hemställt:

2. beträffande *inriktningen av kommande åtgärder*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Sk27 yrkandena 1 och 3, 1999/2000:Sk28 yrkande 1 och 1999/2000:Sk30 yrkandena 2 och 3 samt med avslag på motionerna 1999/2000:Sk28 yrkande 2 och 1999/2000:Sk29 yrkandena 2 och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

4. Inriktningen av kommande åtgärder (mom. 2) – kd, c, fp

Kenneth Lantz (kd), Desirée Pethrus Engström (kd), Rolf Kenneryd (c) och Johan Pehrson (fp) har

dels anført följande:

Vi anser att det med regeringens politik är en överhängande risk att den svenska alkoholpolitiken inte längre kommer att kunna begränsa alkoholkonsumtionen – med omfattande såväl medicinska som sociala skador till följd. Resultatet av höjda införselkvoter blir ökad tillgänglighet och en ökning av den totala alkoholkonsumtionen. All tillgänglig forskning visar att det finns ett starkt samband mellan tillgänglighet av alkohol och alkoholrelaterade skador. En höjning av införselkvoterna kan inte ses som ett isolerat fenomen utan leder till svårigheter att upprätthålla alkoholbeskattningen och Systembolagets legitimitet. Både alkoholskatterna och Systembolaget är i dag de två viktigaste alkoholpolitiska instrument som Sverige har.

Den svenska alkoholpolitiken har hittills varit framgångsrik och får inte raseras. Politiken har syftat till att minska alkoholmissbruket och präglats dels av beskattning samt reglering av partihandel, detaljhandel, utskänkning och prissättning, dels av insatser inom hälso- och sjukvård samt socialtjänst av såväl förebyggande som rehabiliterande karaktär. Stora insatser har också gjorts av ideella organisationer.

Vi måste fortsätta att föra en restriktiv alkoholpolitik som syftar till att sänka den totala alkoholkonsumtionen. Vi anser att den alkoholpolitiska inriktningen bör vara dels att få storkonsumenter att minska sitt drickande, dels att hindra nyrekrytering av alkoholmissbrukare. Det är också angeläget att begränsa ungdomars umgänge med alkohol eftersom all erfarenhet visar

att ju längre alkoholdebuten skjuts upp, desto större är möjligheten att undvika missbruk. För att uppnå detta mål är det angeläget att arbeta med olika typer av förebyggande insatser. Vi anser att den svenska alkoholpolitiken även fortsättningsvis bör vila på vissa grunder såsom: attitydförändringar, begränsad tillgänglighet, försäljningsmonopol och aktiv prispolitik.

Slutligen vill vi framhålla att Sverige inom EU bör verka för en alkoholpolitik som minskar alkoholkonsumtionen. Vad ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels vid moment 2 hemställt:

2. beträffande *inriktningen av kommande åtgärder*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Sk29 yrkandena 2 och 4 och med avslag på motionerna 1999/2000:Sk27 yrkandena 1 och 3, 1999/2000:Sk28 yrkandena 1 och 2 och 1999/2000:Sk30 yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts.

Särskilt yttrande

Privat införsel av alkoholdrycker

Per Rosengren (v) och Claes Stockhaus (v) anför:

Vänstern uppmärksammade faran för en kollaps för den svenska alkoholpolitiken inför folkomröstningen om EU-medlemskap. Vi varnade för att ett medlemskap i EU skulle medföra en annorlunda prisbild där alkoholpriserna kunde komma att sänkas kraftigt. Det skulle leda till ökad tillgänglighet, inte minst för den yngre generationen. Vi ansåg också att medlemskapet försvårar möjligheten att använda skatten som alkoholpolitiskt instrument. Redan då förordade vi en plan för att möta dessa problem. Problemet med illegal försäljning av alkohol, ett problem som ökar med ett i förhållande till omvärldens högt pris, behövde också analyseras vid utformningen av alkoholpolitiken.

De EU-positiva partierna avvisade våra farhågor som överdrivna och hänvisade till att Sverige skulle kunna bestämma över alkoholpolitiken och att undantaget för privatinförsel av alkohol och tobak skulle kunna behållas. Vänsterpartiets farhågor håller på att besannas. I samband med och efter EU-inträdet har ett flertal uppluckringar av den restriktiva alkoholpolitiken gjorts. Den senaste i raden är beslutet om försök med lördagsöppet av Systembolaget i vissa delar av landet. Nu har regeringen efter förhandlingar gått med på att införa EU:s mycket vidlyftiga införselkvoter från utgången av 2003 med en successiv höjning redan från den 1 juli 2000. Propositionen innebär ännu ett steg bort från en restriktiv alkoholpolitik.

Den svenska alkoholpolitiken har varit en viktig folkhälsofaktor under lång tid och verksamt bidragit till att Sverige kan uppvisa relativt låga ohälsotal vid internationella jämförelser. Vi har jämfört med de flesta andra europeiska länder en ganska låg andel alkoholrelaterade skador och sjukdomar. Alkoholrestriktioner i form av begränsningar i tillgänglighet och en aktiv skattepolitik på området har varit bra för folkhälsan. De flesta partierna i riksdagen har varit överens om en sådan uppfattning. De mest verksamma alkoholpolitiska

medlen, prispolitiken och begränsningar av tillgängligheten, försvagas steg för steg. Några konkreta åtgärder som skulle kunna ersätta dessa medel har ännu inte presenterats av regeringen, och det är en öppen fråga om andra verkligt kraftfulla åtgärder finns att tillgripa. Det rör sig då inte om allmänt hållna deklARATIONER om alkoholfria zoner, affischkampanjer och samverkansprojekt med bryggerinäringen. Det behövs skarpa åtgärder som t.ex. innebär att ungdomars alkoholdebut senareläggs, att kontrollen av återstående restriktioner verkligen fungerar, att alla myndigheter och organisationer inför medborgarna redovisar välgrundade sociala, hälsopolitiska och ekonomiska konsekvenser av den ökade totalkonsumtion vi har att se fram emot.

Vänsterpartiet kommer även i fortsättningen att verka för en restriktiv och folkhälsoinriktad alkoholpolitik. Vi kan dock inte ställa oss bakom de motionsförslag som förordar en politik som innebär att medborgarna efter den 30 juni 2000 inte vet vilka begränsningar för privatinförseln som gäller. En sådan utveckling, där frågan avgörs i EG-domstolen, innebär rättsosäkerhet under mellantiden och att avtrappningstiden eventuellt förkortas. Det kan få allvarliga alkoholpolitiska följder.

Privat införsel av alkoholdrycker, m.m.

Till skatteutskottet

Skatteutskottet har den 11 maj 2000 beslutat bereda socialutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1999/2000:121 Privat införsel av alkoholdrycker, m.m. jämte motioner i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Socialutskottet begränsar sitt yttrande till avsnitt 4 Privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror samt till motionerna Sk26 (mp) yrkande 2, Sk27 (m) yrkande 1 och Sk29 (kd, c, fp) yrkandena 2 och 4.

Socialutskottet

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att den mängd vin, öl och cigaretter som en resande kan föra in till Sverige från ett annat EU-land utan att skatt skall betalas i Sverige ökas från och med den 1 juli 2000. De föreslagna nivåerna är 20 liter vin, 24 liter starköl och 400 cigaretter. Det blir vidare möjligt att föra in 1 liter sprit och 3 liter starkvin vid samma tillfälle. Förslag kommer senare att lämnas om en successiv höjning av dessa nivåer.

Regeringen avser att återkomma med förslag till åtgärder på skatteområdet i budgetpropositionen för år 2001 och i anslutning därtill kommer regeringen att presentera en ny nationell handlingsplan för alkoholförebyggande åtgärder.

Privat införsel av alkoholdrycker och tobaksvaror

Propositionen

I propositionen föreslås att den mängd vin, öl och cigaretter som en resande kan föra in till Sverige från ett annat EU-land utan att skatt skall betalas i Sverige ökas från och med den 1 juli 2000. De föreslagna nivåerna är 20 liter vin, 24 liter starköl och 400 cigaretter. Det blir vidare möjligt att föra in 1 liter sprit och 3 liter starkvin vid samma tillfälle.

Regeringen anför att en underhandsöverenskommelse träffats mellan den svenska regeringen och kommissionen om en ändring av de svenska införselreglerna. Överenskommelsen innebär att Sverige, i likhet med Danmark och Finland, får behålla vissa införselbegränsningar till och med den 31 december 2003, och att införselkvoterna successivt ökas. Från och med den 1 juli 2000 skall en resande kunna föra in 1 liter sprit, 3 liter starkvin, 20 liter vin och 24 liter öl samt 400 cigaretter eller 150 cigariller eller 75 cigarrer eller 400 gram röktnobak från ett annat EU-land utan att betala svensk punktskatt. Den 1 januari 2001 skall mängderna för vin och öl höjas till 26 respektive 32

liter, den 1 januari 2002 skall mängden för sprit höjas till 2 liter och den 1 januari 2003 skall mängden för vin höjas till 52 liter, mängden för öl till 64 liter och mängden för sprit till 5 liter. Från och med den 1 januari 2004 gäller allmänna EG-regler för privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror.

Kommissionen förbereder nu ett förslag till ändring av det s.k. cirkulationsdirektivet med ovanstående innebörd. Det förslag som kommissionen lägger fram kommer, efter hörande av EU-parlamentet och Ekonomiska och sociala kommittén, att behandlas i rådet och beslutas där med enhällighet.

För att göra det möjligt för riksdagen att besluta om de lagändringar som behövs från och med den 1 juli 2000, om rådet beslutar i enlighet med kommissionens förslag, lämnar regeringen ett förslag om ändringar i lagen om beskattning av viss privatinförsel.

Regeringen avser att senare återkomma till frågan inför de ytterligare ändringar i regelverket som föranleds av en framtida nedtrappning av begränsningarna.

Vid genomförandet av de nya reglerna föreslås vidare att en anpassning till cirkulationsdirektivets regler sker beträffande mousserande vin, som bör jämföras med annat vin. Av alkoholpolitiska skäl saknas anledning att skilja mousserande vin från annat vin. Regeringen föreslår därför att mousserande vin skall ingå i kvoten för vin i stället för i kvoten för starkvin.

Enligt EG:s regler om tull och skattefri import från tredje land är tull- och skattefriheten för cigaretter, spritdrycker och vin begränsad till vissa kvantiteter. För varor som inte omfattas av någon kvantitativ restriktion gäller i stället att importen är tull- och skattefri om varornas värde inte överstiger tull- och skattefrihetsbeloppet på 175 euro. Eftersom öl inte omfattas av någon sådan kvantitativ restriktion får man från tredje land, tull- och skattefritt, föra in cigaretter, sprit och vin i enlighet med gällande restriktioner och därutöver öl till ett värde av 175 euro.

Sveriges undantag från EG:s regler om privatinförsel från annat EU-land innebär dock att Sverige är skyldigt att tillämpa samma begränsningar vid den yttre gränsen som vid den inre. Dagens skattefria kvantitet på 15 liter starköl gäller därför både införsel från annat EU-land och införsel från tredje land. Reglerna beträffande import från tredje land finns i lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import, m.m.

Eftersom den svenska införselgränsen för öl föreslås ändras från och med den 1 juli 2000, bör gränsen för skattefri import av öl från tredje land ändras på motsvarande sätt. Regeringen lämnar ett förslag om en sådan ändring i lagen om frihet från skatt vid import, m.m.

Regeringen avser enligt propositionen att återkomma med förslag till åtgärder på skatteområdet i budgetpropositionen för år 2001 och i anslutning därtill kommer regeringen att presentera en ny nationell handlingsplan för alkoholförebyggande åtgärder.

Motioner

I motion Sk27 av Leif Carlson (m) begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförts om riktlinjer för en långsiktig upplysningsverksamhet (*yrkande 1*). Motionären anför att upplysningskampanjer och aktivare utbild-

ningsinsatser i skolorna är nödvändiga för att förhindra att de nya införselreglerna riskerar folkhälsan. Riktlinjer för en långsiktig upplysningsverksamhet inriktad på framför allt yngre personer måste därför utarbetas. Detta bör ske i samarbete med berörda branschaktörer. Tyngdpunkten bör ligga på det positiva som ett ansvarsfullt bruk av alkohol medför. I detta sammanhang kan lärdom dras av de mycket lyckade alkoholupplysningskampanjer som har drivits i t.ex. Kanada.

I *motion Sk29 av Kenneth Lantz m.fl. (kd, c, fp)* begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförts om inriktningen av den svenska alkoholpolitiken och dess betydelse för folkhälsan (*yrkande 2*). Motionärerna anför att Sverige måste fortsätta att föra en restriktiv alkoholpolitik som syftar till att sänka den totala alkoholkonsumtionen. Den alkoholpolitiska inriktningen bör vara dels att få storkonsumenter att minska sitt drickande, dels att hindra nyrekrytering av alkoholmissbrukare. Det är också angeläget att begränsa ungdomars umgänge med alkohol eftersom all erfarenhet visar att ju längre alkoholdebuten skjuts upp, desto större är möjligheten att undvika missbruk. Den svenska alkoholpolitiken bör även fortsättningsvis vila på vissa grunder såsom attitydförändringar, begränsad tillgänglighet, försäljningsmonopol och aktiv prispolitik. I motionen begärs vidare ett tillkännagivande om att Sverige, inom ramen för det arbete som pågår inom EU om en gemensam alkoholpolitik, bör verka för en alkoholpolitik som minskar alkoholkonsumtionen (*yrkande 4*).

I *motion Sk26 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp)* begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförts om att regeringen bör driva frågan om alkoholinförselkvoternas storlek vidare till EG-domstolen (*yrkande 2*). Motionärerna anför att de anser att regeringen bör vidhålla den tidigare svenska linjen avseende införselkvoter av alkohol. Om införselfrågan fortsättningsvis hantearas som den folkhälsofråga den faktiskt är och inte som i dag som en renodlad handelsfråga, kommer den linje som motionärerna förordar att vara fullständigt självklar för regeringen att följa, heter det i motionen.

Socialutskottets bedömning

Sverige bedriver sedan lång tid tillbaka en restriktiv alkoholpolitik för att begränsa alkoholens skadeverkningar. Utskottet vill betona vikten av att Sverige även fortsättningsvis behåller målsättningen att begränsa alkoholens skadeverkningar och verka för att minska den totala alkoholkonsumtionen. Emellertid har samhällsutvecklingen och särskilt det svenska EU-medlemskapet i grunden påverkat förutsättningarna för den svenska alkoholpolitiken.

Det är enligt utskottets uppfattning mycket angeläget att intensifiera de förebyggande insatserna på alkoholområdet i form av upplysning, utbildning och mer forskning kring alkoholpolitikens effekter på folkhälsan. Aktiva informationsinsatser och opinionsbildande åtgärder, särskilt mot vissa riskgrupper, risksituationer och storkonsumenter, är nödvändiga. Vissa områden bör enligt utskottets uppfattning prioriteras i detta sammanhang. Det gäller insatser som främjar en alkoholfri uppväxt och att kvinnor undviker alkohol

under graviditet. Det är likaså viktigt att eftersträva att det inte förekommer alkohol i trafiken, vare sig till lands eller till sjöss, och att alla arbetsplatser är alkoholfria. Utskottet delar bedömningen i motion Sk27 (m) att satsningar på information och upplysning bör till i skolan för att lägga grunden för ett folkhälsotänkande.

Utskottet vill understryka vikten av det arbete som utförs av frivilligorganisationerna. Härvid kan nämnas att medel från bl.a. Allmänna arvsfonden har satsats på olika alkoholförebyggande projekt för att öka organisationernas insatser på området.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att det erfarit att det i Regeringskansliet pågår ett arbete med en nationell handlingsplan för alkoholförebyggande insatser med målsättningen att en proposition skall överlämnas till riksdagen under hösten 2000.

Enligt vad utskottet erfarit avser regeringen vidare att ge Centrum för alkohol- och drogforskning (SoRAD) i uppdrag att ta fram månadsvis statistik över konsumtions- och försäljningsutvecklingen. Statistiken skall även inkludera det s.k. mörkertalet, dvs. privatinförsel, hemtillverkning, smuggling m.m. Utskottet ser positivt på att ett sådant uppdrag lämnas och förutsätter att denna statistik på ett tidigt stadium kan ge indikation om förändringar i konsumtionsmönster etc. Centrumet har redan fått forskningsstöd för att bl.a. mer omfattande få belyst svenska folkets alkoholvanor, ungdomskulturens inverkan på ungdomars drickande och vilka informations- och opinionsbildande insatser i ett internationellt perspektiv som fungerar effektivt.

Utskottet vill också peka på att den nationella ledningsgruppen för alkohol- och narkotikaförebyggande insatser, som leds av socialministern, har tagit initiativ till flera viktiga nationella projekt. Regeringen kommer under 2000 att satsa 27,5 miljoner kronor på sådana projekt. Flera av projekten syftar till att öka kunskaperna hos ungdomar om alkohol och narkotika. Vidare vill utskottet framhålla att Oberoende Alkoholsamarbetet (OAS) avser att under året satsa 25 miljoner kronor för olika informationsinsatser i syfte att motverka konsumtion av illegalt tillverkad eller insmugglad alkohol m.m.

Enligt utskottet är det helt nödvändigt att de nationella instrument som hittills använts kompletteras med ökade satsningar på internationellt samarbete och om möjligt gemensamma regler. Inom EU finns ett ökat intresse och en större medvetenhet om alkoholens betydelse för folkhälsan och också ett större intresse för samarbete på EU-nivå för att begränsa alkoholens skadeverkningar. Som redovisats tidigare (1999/2000:SoU5y) pågår, på svenskt initiativ, ett arbete på EU-nivå med en alkoholstrategi på folkhälsoområdet. Ambitionen är att en EU-strategi skall kunna behandlas under det svenska ordförandeskapet våren 2001. Siktet är inställt på harmonisering av reglerna när det gäller t.ex. promillegränser inom trafiken, gemensamma åldersgränser vid försäljning och servering, gemensamma rekommendationer när det gäller alkohol och graviditet samt alkohol och arbetsliv. Avsikten är att strategin skall presenteras på Världshälsoorganisationens ministerkonferens som kommer att hållas den 19–21 februari 2001 i Stockholm.

Socialutskottet konstaterar sammanfattningsvis att det bedrivs ett aktivt arbete på både nationell och internationell nivå när det gäller förebyggande

av alkoholskador och alkoholens betydelse för folkhälsan. Socialutskottet tillstyrker utifrån sina utgångspunkter propositionen. Enligt utskottets uppfattning är motionerna Sk27 (m) yrkande 1 och Sk29 (kd, c, fp) yrkandena 2 och 4 åtminstone delvis tillgodosedda med det anförda.

Utskottet delar inte inställningen i motion Sk26 (mp) om att Sverige bör behålla sina hittillsvarande införselkvoter och låta EG-domstolen avgöra frågan. I likhet med regeringen anser utskottet att ett sådant förfaringsätt skulle skapa rättsosäkerhet för allmänheten och en för berörda myndigheter mycket svårhanterlig situation. Yrkande 2 i motionen bör därför avstyrkas.

Stockholm den 18 maj 2000

På socialutskottets vägnar

Ingrid Burman

I beslutet har deltagit: Ingrid Burman (v), Chris Heister (m), Susanne Eberstein (s), Margareta Israelsson (s), Rinaldo Karlsson (s), Leif Carlson (m), Hans Hjortzberg-Nordlund (m), Conny Öhman (s), Elisebeht Markström (s), Rolf Olsson (v), Lars Gustafsson (kd), Thomas Julin (mp), Kenneth Johansson (c), Kerstin Heinemann (fp), Lars Elinderson (m), Tullia von Sydow (s) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Avvikande mening

1. Folkhälsoaspekter på alkoholpolitiken

Chris Heister, Leif Carlson, Hans Hjortzberg- Nordlund och Lars Elinderson (alla m) anför:

Som anføres i motion Sk27 har Sverige i dag i praktiken en närmast fri tillgång till alkoholdrycker för både missbrukare och ungdomar; en svart marknad som håller öppet tjugofyra timmar om dygnet överallt i landet. Det är resultatet av den förda alkoholpolitiken som har minskat medborgarnas förståelse för åtgärder mot kriminell alkoholhantering. Detta har varit negativt både för laglydnad och folkhälsa. Enligt vår uppfattning måste vidare beaktas att både de ökade volymer för resandeförsel som regeringen föreslår och öppnandet av Öresundsbron innebär radikalt ändrade förutsättningar för svensk alkoholpolitik. Den största risken för folkhälsan uppkommer enligt vår uppfattning om man ökar införselkvantiteterna utan att sänka skatterna. Det finns då en uppenbar risk för att såväl legal som illegal alkoholförsel ökar. Vi vill betona nödvändigheten av opinionsbildning genom upplysningskampanjer och aktivare utbildningsinsatser i skolorna för att förhindra att de nya införselreglerna riskerar folkhälsan. Riktlinjer för en långsiktig upplysningsverksamhet inriktad på framför allt yngre personer måste utarbetas. Detta bör ske i samarbete med berörda branschaktörer. Tyngdpunkten bör ligga på det positiva som ett ansvarsfullt bruk av alkohol

medför. Krafterna måste inriktas på att skapa en måttfull konsumtion under individuellt ansvar. Vi vill i detta sammanhang peka på de mycket lyckade upplysningskampanjer om alkohol som drivits i bl.a. Kanada. Vad här anförts med anledning av motion Sk27 (m) yrkande 1 bör ges regeringen till känna.

2. Folkhälsoaspekter på alkoholpolitiken

Lars Gustafsson (kd), Thomas Julin (mp), Kenneth Johansson (c), Kerstin Heinemann (fp) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

Den svenska alkoholpolitiken har hittills varit framgångsrik och får inte raseras. Regeringen borde därför ha stått fast vid en förlängning av nuvarande införselregler. Frågan borde ha kunnat få avgöras av EG-domstolen.

Enligt vår uppfattning måste den alkoholpolitiska inriktningen vara dels att få storkonsumenter att minska sitt drickande, dels att hindra nyrekrytering av alkoholmissbrukare. Det är också angeläget att begränsa ungdomars umgänge med alkohol eftersom all erfarenhet visar att ju längre alkoholdebuten skjuts upp, desto större är möjligheten att undvika missbruk. För att uppnå detta mål är det angeläget med olika typer av förebyggande insatser. Vi anser att den svenska alkoholpolitiken även fortsättningsvis bör vila på vissa grunder såsom attitydförändringar, begränsad tillgänglighet, försäljningsmonopol och aktiv prispolitik. Enligt vår mening kommer resultatet av att införselkvoterna höjs att bli att den totala alkoholkonsumtionen ökar. All forskning visar att det finns ett starkt samband mellan tillgänglighet till alkohol och alkoholrelaterade skador. Slutligen vill vi framhålla att Sverige även inom EU bör verka för en alkoholpolitik som minskar konsumtionen. Vad här anförts med anledning av motionerna Sk26 (mp) yrkande 2 och Sk29 (kd, c, fp) yrkandena 2 och 4 bör ges regeringen till känna.

Särskilt yttrande

Folkhälsoaspekter på alkoholpolitiken

Ingrid Burman och Rolf Olsson (båda v) anför:

Den restriktiva svenska alkoholpolitiken har varit en viktig folkhälsofaktor under lång tid och verksamt bidragit till att Sverige kan uppvisa relativt låga ohälsotal vid internationella jämförelser. Vi har jämfört med de flesta andra europeiska länder en ganska låg andel alkoholrelaterade skador och sjukdomar. Alkoholrestriktioner i form av begränsningar i tillgänglighet och en aktiv skattepolitik på området har varit bra för folkhälsan. De flesta partierna i riksdagen har varit överens om en sådan uppfattning.

I samband med och efter EU-inträdet har ett flertal uppluckringar av den restriktiva alkoholpolitiken gjorts. Den senaste i raden är beslutet om försök med lördagsöppet av Systembolaget i vissa delar av landet. Nu har regeringen också efter förhandlingar gått med på att införa EU:s mycket omfattande införselkvoter från utgången av 2003 med en successiv höjning redan från

den 1 juli 2000. Denna proposition har lagts på riksdagens bord och socialutskottet har att avge ett yttrande till skatteutskottet.

Regeringen har också talat om att lägga förslag om sänkt alkoholskatt. De viktigaste restriktionerna vi har, prispolitiken och begränsningar av tillgängligheten, nedmonteras således bit för bit.

Vänstern uppmärksammade faran för en kollaps för den svenska alkoholpolitiken inför folkomröstningen, men de EU-positiva partierna avvisade våra farhågor som överdrivna. De EU-positiva partierna bedömde att vi skulle kunna bestämma vår alkoholpolitik själva och att våra undantag vad avsåg införselregler skulle kunna behållas. Den nu föreliggande propositionen visar att Vänsterpartiets farhågor besannats fullt ut.

De mest verksamma alkoholpolitiska medlen försvagas steg för steg. Några konkreta åtgärder som skulle kunna ersätta dessa medel har ännu inte presenterats av regeringen, och det är en öppen fråga om andra verkligt kraftfulla åtgärder finns att tillgripa. Det rör sig då inte om allmänt hållna deklamationer om alkoholfria zoner, affischkampanjer och samverkansprojekt med bryggerinäringen. Det behövs skarpa åtgärder som t.ex. innebär att alkoholdebuten senareläggs för våra ungdomar, att kontrollen av återstående restriktioner verkligen fungerar, att alla myndigheter och samhällsorganisationer inför medborgarna redovisar välgrundade sociala, hälsopolitiska och ekonomiska konsekvenser av den ökade totalkonsumtion vi har att se fram emot.

Vänsterpartiet kommer även i fortsättningen att verka för en restriktiv och folkhälsoinriktad alkoholpolitik. Vänsterpartiet kan dock inte stödja förslag som leder till prövning av införselkvoterna i EG-domstolen, då en sådan prövning kan skapa rättsosäkerhet och leda till att avtrappningstiden förkortas. En sådan utveckling kan få allvarliga alkoholpolitiska följder.